

CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS DE LA MOSTRA

En primer lloc, la població enquestada és majoritàriament masculina (55,5%), tot i que hi ha una presència important de població femenina (44,2%). També hi ha una persona (0,3% de la mostra) que no s'identifica amb cap gènere. Segons dades recents d'Eurostat,⁴ aquesta distribució és molt similar a la de les persones que han sol·licitat asil en els darrers tres anys, on trobem un 55,7% d'homes i un 44,3% de dones.

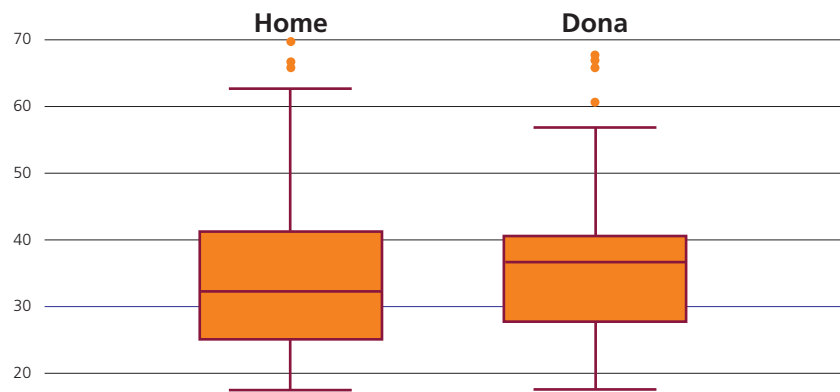
Taula 2. Perfil de la població enquestada segons sexe, grup d'edat i regió d'origen

	Freqüència	%
Sexe		
Home	167	55,48
Dona	133	44,19
Altres / No s'identifica amb cap gènere	1	0,33
Grup d'edat		
18-34 anys	152	50,50
35-49 anys	107	35,55
50-64 anys	25	8,31
65 anys o més	6	1,99
NS/NC	11	3,65
Regió d'origen		
Europa de l'Est / Àsia Central	52	17,28
Àfrica Subsahariana	42	13,95
Amèrica Central i Carib	40	13,29
Amèrica del Sud	110	36,54
Veneçuela	(66)	(21,93)
Colòmbia	(39)	(12,96)
Orient Mitjà / Àfrica del Nord	48	15,95
NS/NC	9	2,99
Total	301	100

En relació amb l'edat, el total de persones que participen en l'estudi tenen entre 18 i 70 anys. La mitjana d'edat se situa en els 35, i es mostra lleugerament menor per als homes (34 anys) que per a les dones (37). Per grups d'edat, les franges més joves són les que concentren un major nombre de població enquestada. Així, el grup de 18 a 34 anys concentra un 50,5% dels casos, seguit del de 35 a 49 (35,6%), el de 50 a 64 (8,3%) i, finalment, el de més de 65 anys (2%).

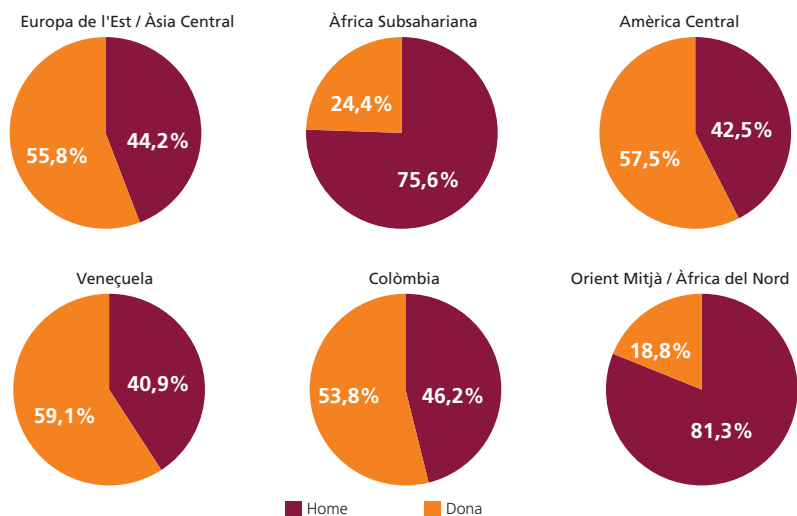
4. Dades de l'Oficina Europea d'Estadística (Eurostat), 2020. Disponible a: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza

Figura 2. Distribució de l'edat de la població enquestada segons el sexe

Pel que fa al país d'origen, les persones enquestades provenen de 40 països diferents. Les principals nacionalitats d'origen són: Veneçuela (21,9% dels casos), Colòmbia (13%), Geòrgia (7,3%), Hondures (6,6%) i Ucraïna (4,7%). Per tal de garantir una correcta protecció de les dades personals i una correcta explotació estadística dels resultats, s'han tractat els casos de manera agregada per regió d'origen, malgrat que l'alta presència de persones de nacionalitat veneçolana i colombiana permeten d'aprofundir ocasionalment en els perfils d'aquestes poblacions. Així doncs, per regió d'origen, les persones enquestades provenen principalment de l'Amèrica del Sud (36,5%), seguides de les persones provinents de l'Europa de l'Est i l'Àsia Central (17,3%), de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord (16%), de l'Àfrica Subsahariana (14%) i de l'Amèrica Central i el Carib (13,3%). D'altra banda, tal com observem a la figura 3, hi ha diferències importants pel que fa al sexe segons la regió d'origen: de les persones enquestades provinents de l'Europa de l'Est i l'Àsia Central, de l'Amèrica Central i de l'Amèrica del Sud, hi ha un lleuger predomini de població femenina sobre la masculina; en canvi, hi ha una clara prevalença dels homes entre les provinents de l'Àfrica Subsahariana i de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord.

Figura 3. Distribució de la població enquestada per sexe segons la regió d'origen

Estructura de la unitat familiar

Pel que fa a l'estat civil, és rellevant esmentar que el 51,2% de la població enquestada no està casada ni té parella en l'actualitat, mentre que el 36,5% estan casats o tenen una parella que viu a Espanya, i l'11% estan casats o tenen una parella que viu fora d'Espanya.

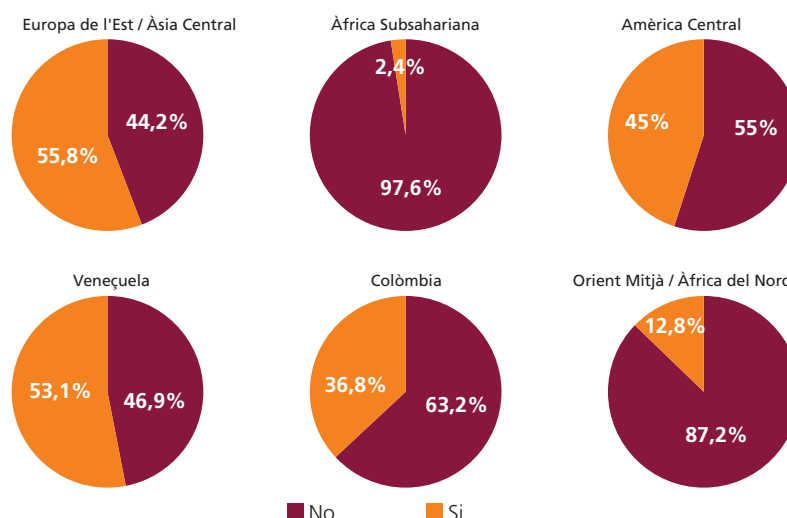
Taula 3. Estructura familiar de la població enquestada		
	Freqüència	%
Casat/da o amb parella		
Sí, i la meva parella viu a Espanya	110	36,54
Sí, i la meva parella viu fora d'Espanya	33	10,96
No	154	51,16
NS/NC	4	1,33
Fills		
Sí	179	59,47
No	121	40,20
NS/NC	1	0,33
Adults dependents a càrrec		
Sí, i viu a Espanya	22	7,31
Sí, i viu fora d'Espanya	59	19,60
No	214	71,10
NS/NC	6	1,99
Total	301	100

Si ens fixem en el fet de tenir fills, el 59,5% de les persones que formen part de l'estudi afirmen tenir-ne, tot i que és una realitat més habitual per a les dones (el 75,2% en tenen) que per als homes (47,3%). Centrant-nos únicament en aquella població que té fills menors de 16 anys que visquin a Espanya, les diferències per sexe segueixen sent notables: el 50% de les dones en tenen, mentre que aquest percentatge baixa al 24,2% en el cas dels homes. Les diferències segons la regió d'origen també són significatives⁵ (vegeu la figura 4). Les persones provinents de països de l'Europa de l'Est són les que més habitualment tenen fills menors de 16 anys que visquin a Espanya (és el cas del 55,8% de persones d'aquest grup), seguides per les persones d'origen veneçolà (53,1%), centreamericà (45%) i colombià (36,6%). Finalment, tan sols el 12,8% de les persones provinents de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord i el 2,4% de les persones de l'Àfrica Subsahariana tenen fills menors de 16 anys que visquin a Espanya.

Tot i que la major part de les persones enquestades (el 71,1%) no té persones adultes dependents a càrrec, incloent-hi persones més grans de 65 anys o amb discapacitat, hi ha un 19,6% dels enquestats que sí que es fan càrrec d'algun adult que viu fora d'Espanya, i un 7,3% que tenen cura d'un adult dependent que viu a Espanya.

5. Si no s'especifica altrament, les diferències són estadísticament significatives per a $p \leq 0,01$.

Figura 4. Distribució de la població amb fills menors de 16 anys que visquin a Espanya segons la regió d'origen

Nivell educatiu i competències lingüístiques

Tant el nivell educatiu com les competències lingüístiques de les persones sol·licitants d'asil poden ser alguns dels factors que contribueixin a la seva integració laboral i residencial a la societat d'acollida o, per contra, en reforcin els processos d'exclusió social i d'aïllament relatiu. Així, trobem que el 42,5% de les persones enquestades té estudis terciaris, bé siguin universitaris o bé de formació professional superior. Una proporció molt similar, el 41,5%, té estudis secundaris; la meitat, estudis secundaris obligatoris, i l'altra meitat, postobligatoris. Finalment, un 9,3% de la mostra té estudis primaris, i un 5% no té estudis o no han completat l'educació primària.

Taula 4. Nivell educatiu i homologació de títols

	Freqüència	%
Nivell màxim d'educació completat		
Sense estudis / Educació primària no completada	15	4,98
Educació primària	28	9,30
Educació secundària obligatòria	64	21,26
Educació secundària postobligatòria	61	20,27
Educació superior	128	42,52
NS/NC	5	1,66
Disposició de títol homologat per acreditar els estudis		
Amb un títol expedit a Espanya o homologat	21	6,98
Amb un títol però no homologat	169	56,15
No	107	35,55
NS/NC	4	1,33
Total	301	100

Tanmateix, una de les barreres principals a l'hora d'acreditar les titulacions de què disposen els sol·licitants d'asil és el procés d'homologació. De fet, malgrat que el 63,1% de les persones enquestades afirmen tenir algun tipus de títol per acreditar els seus estudis, només el 7% de les persones enquestades tenen un títol que hagi estat expedit a Espanya o hi hagi estat homologat, mentre que el 56,2% tenen un títol però no ha pogut completar el tràmit de l'homologació en el moment de l'enquesta. L'alt nivell de no-homologació de títols s'explica per una multiplicitat de factors, que inclouen des de la dificultat dels tràmits fins a l'elevat cost en termes de temps i de diners, passant pel fet que moltes de les persones sol·licitants difícilment podran disposar dels documents originals que provenen dels seus estudis o de la postil·la que en certifica l'autenticitat. En paraules d'algunes persones afectades per aquesta situació:

«Yo tengo estudios universitarios y dos posgrados ahí en mi país. El problema principal es la homologación. Yo soy abogado, y hay muchas cosas del derecho mercantil y del derecho privado que son muy parecidas entre aquí y mi país; yo podría ejercer perfectamente. Pero tendré que esperar a que se resuelva mi caso y pagarme yo mismo la homologación del título.»

Home de Colòmbia de 56 anys.
Entrevistat a Barcelona el 15 de juliol de 2019.

«Los documentos nuestros [certificados académicos], el Gobierno no nos los deja apostillar. Para homologarlos aquí, nosotros necesitamos el sello de La Haya. Y allá el Gobierno no lo pone de un tiempo para acá, y todos los profesionales en su mayoría no lo tienen. Veían que se les estaba yendo el talento... Yo lo único que tenía sellado era el bachillerato, y eso sí me lo pude traer hacia acá.»

Dona de Veneçuela de 46 anys.
Entrevistada a Barcelona el 30 de setembre de 2019.

Si ens fixem en les diferències entre el nivell d'estudis segons el sexe, és rellevant de subratllar que hi ha un percentatge més alt de dones amb estudis superiors que no pas d'homes. En aquest sentit, el 50% de les dones que han participat en l'estudi han finalitzat estudis terciaris, mentre que en el cas dels homes és el 38,2%. D'altra banda, són també les dones les que presenten un percentatge més elevat de població sense estudis (7,7% en front d'un 3% per als homes). Malgrat això, les diferències en el nivell educatiu que observem entre els homes i les dones enquestades no són estadísticament significatives.

D'altra banda, les persones que han participat en l'estudi parlen fins a 32 llengües diferents. Com a idiomes principals més habituals, trobem, en primer lloc, el castellà, que ho és per al 54,8% dels enquestats, seguit de l'àrab (11%), el rus (9,6%), el francès (7,6%), l'anglès (5%) i el georgià (4%). Quant a les competències lingüístiques de les dues llengües oficials a Catalunya, val a dir que el SAI inclou la provisió de cursos gratuïts per a les persones que hi participen. L'organització dels cursos es fa a través de les entitats socials implicades en el sistema i, en principi, s'han de basar en un estudi individualitzat dels perfils de les persones que participen

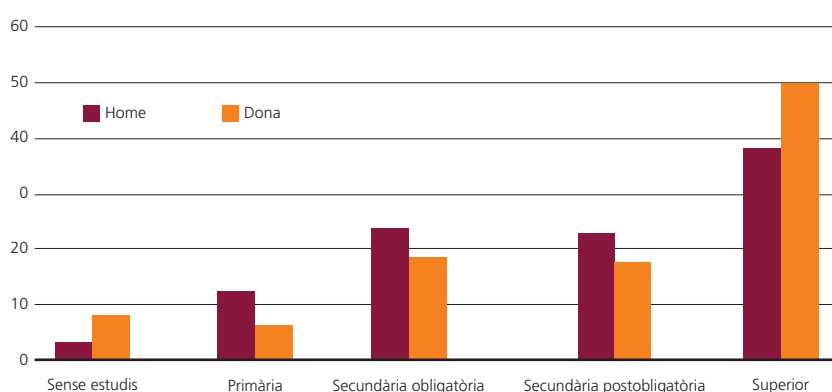
Malgrat que el 63,1% de les persones enquestades afirmen tenir algun tipus de títol per acreditar els seus estudis, només el 7% de les persones enquestades tenen un títol que hagi estat expedit a Espanya o hi hagi estat homologat.

L'aprenentatge de les llengües d'acollida pot ser una de les principals dificultats en el procés d'adaptació a la societat receptora i un motiu de frustració entre les persones sol·licitants de protecció internacional.

Les necessitats de formació lingüística són molt heterogènies entre la població estudiada, i depenen en gran mesura del perfil de la persona.

(nivell previ de la llengua, característiques específiques de la persona i necessitats concretes). En el cas de les persones enquestades, el 53,8% afirmen que tenen un nivell avançat o natiu de castellà; el 24,3%, que tenen un nivell intermedi, i el 21,3%, que tenen nocions bàsiques o no en saben. Si ens fixem únicament en les persones que no provenen de països hispanoparlants, però, el percentatge de les que tenen un nivell avançat de llengua castellana baixa al 9,2%, el 48,2% tenen un nivell intermedi, i el 42,6% en tenen nocions bàsiques o no en saben. Així mateix, com és d'esperar, els nivells de coneixement de la llengua catalana són notablement menors: tan sols un 0,7% tenen un nivell avançat o natiu de català, un 8% en tenen un nivell intermedi, i el 90,7% no el coneix o en té únicament coneixements bàsics.

Figura 5. Nivell educatiu de la població enquestada segons el sexe

Taula 5. Competències lingüístiques en el moment de l'enquesta

Coneixement de l'idioma	Castellà		Català	
	Freqüència	%	Freqüència	%
Sense coneixements	9	2,99	126	41,86
Nivell bàsic	55	18,27	147	48,84
Nivell intermedi	73	24,25	24	7,97
Nivell avançat o natiu	162	53,82	2	0,66
NS/NC	2	0,66	2	0,66
Total	301	100	301	100

L'aprenentatge de les llengües d'acollida pot ser una de les principals dificultats en el procés d'adaptació a la societat receptora i un motiu de frustració entre les persones sol·licitants de protecció internacional. A més, les necessitats de formació lingüística són molt heterogènies entre la població estudiada, i depenen en gran mesura del perfil de la persona (país d'origen, llengua/es materna/es, coneixements lingüístics previs, edat, etc.). Un dels participants en el SAI descriu la seva experiència en l'adquisició de competències lingüístiques

«Ara mateix estic fent dos cursos, un a través de l'entitat social i un en una escola d'idiomes. És molt, molt útil, perquè no pots viure aquí sense parlar espanyol, aquest és el problema principal. I aquest és el meu problema. A vegades frustra molt. Totes les llengües que parlo les vaig aprendre quan era un nen. Aquesta

és la primera vegada que intento aprendre una llengua nova, i és molt, molt difícil, honestament. Molt, molt difícil. A vegades ho voldria deixar estar. Penso: "realment, ho podré fer?" Però aleshores em dic: "És la situació en què estic, i ho he de fer." Perquè el problema de la llengua és que és una barrera, no et deixa fer coses. I aprendre una llengua necessita temps, no pots obligar algú a aprendre-la de cop, i és molt frustrant. Però intento sortir-me'n.»

Home de Sierra Leone de 20 anys (fragment traduït de l'anglès).
Entrevistat a les Franqueses del Vallès el 25 de setembre de 2019.

Per regió d'origen, l'Amèrica Central, Colòmbia i Veneçuela són les que tenen uns percentatges més elevats de persones que estan esperant per entrar al sistema.

L'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord i l'Àfrica Subsahariana són les regions d'origen on trobem més persones que ja han acabat totes les fases.

Accés al Sistema d'Acollida i Integració

De les persones enquestades, un 80,7% es troben actualment dintre del SAI, mentre que un 6,3% han acabat la seva estada al sistema, un 5,7% hi van entrar però van ser donats de baixa o hi van renunciar, i un 3,3% estan a l'espera d'accedir-hi. També hi ha una petita part de la mostra que no hi va voler entrar (2%) o no reunia les condicions per accedir-hi (1,3%). Per regió d'origen, l'Amèrica Central, Colòmbia i Veneçuela són les que tenen uns percentatges més elevats de persones que estan esperant per entrar al sistema (vegeu la figura 6). En canvi, l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord i l'Àfrica Subsahariana són les regions d'origen on trobem més persones que ja han acabat totes les fases, amb una presència important també entre les persones de l'Amèrica Central. Finalment, és interessant veure que hi ha un percentatge força elevat de persones provinents de l'Europa de l'Est i l'Àsia Central a qui es va donar de baixa del sistema o hi va renunciar (11,5%) o que no hi va voler entrar (5,8%).

Taula 6. Accés i fase actual del Sistema d'Acollida i Integració		
	Freqüència	%
Accés al SAI		
Sí, actualment és al sistema	243	80,73
Ja ha finalitzat totes les fases del sistema	19	6,31
Va ser donat de baixa o hi va renunciar	17	5,65
No reunia les condicions per entrar-hi	4	1,33
No hi va voler entrar	6	1,99
Encara no hi ha entrat	10	3,32
NS/NC	2	0,66
Fase actual al SAI		
Fase prèvia (0): en espera primera cita, sense allotjament	17	5,65
Fase prèvia (0): en espera primera cita, amb allotjament	9	2,99
Primera fase (1): Acollida	88	29,24
Segona fase (2): Preparació per a l'autonomia	132	43,85
Segona fase (2) interrompuda temporalment	19	6,31
Fora del SAI	34	11,3
NS/NC	2	0,66
Total	301	100

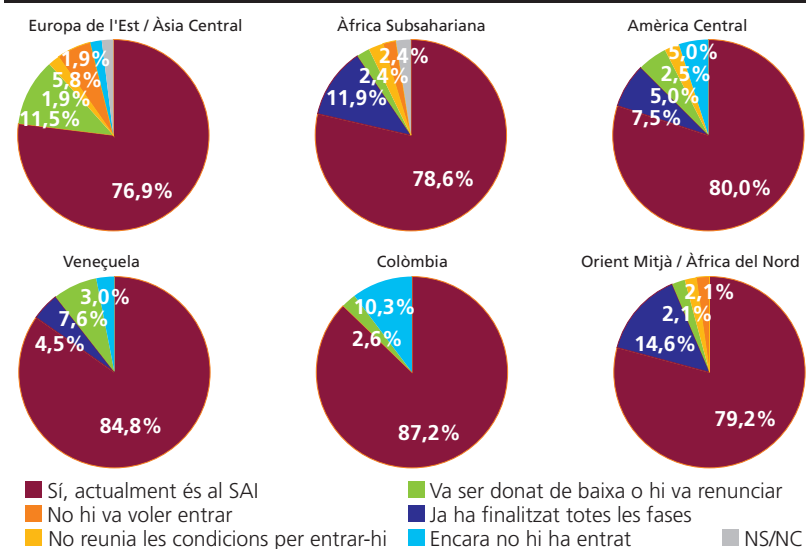
Si ens fixem en l'etapa del sistema on es troben, hi ha un 29,2% de perso-

nes enquestades a la Primera fase i un 43,9% a la Segona. També hi ha un 8,6% de persones a la Fase prèvia, la majoria de les quals no té plaça als recursos d'allotjament provisionals previs als dispositius d'acollida. D'altra banda, hi ha un 6,3% dels enquestats que han interromput temporalment el seu pas pel sistema per motius laborals.

Les dificultats per accedir al mercat laboral són un altre dels factors clau a l'hora d'analitzar l'exclusió i la precarietat residencial.

De la població enquestada, tan sols el 13% treballa, mentre que la major part de la mostra es troba en situació d'atur (32,2%), encara no té permís de treball (26,6%) o estudia o treballa en pràctiques no remunerades (22,6%).

Figura 6. Accés al Sistema d'Acollida i Integració segons la regió d'origen

Situació d'activitat i ingressos

Les dificultats per accedir al mercat laboral són un altre dels factors clau a l'hora d'analitzar l'exclusió i la precarietat residencial. En aquest sentit, els sol·licitants de protecció internacional que es troben al SAI reben suport professional i formació per a la inserció laboral, impartits directament, en la majoria de casos, per les entitats socials del sistema. En alguns casos, a més a més, les persones que hi estan incloses també reben finançament per assistir a cursos en centres externs. No obstant això, de la població inclosa a l'Enquesta CASASIL, tan sols el 13% treballa, mentre que la major part de la mostra es troba en situació d'atur (32,2%), encara no té permís de treball (26,6%) o estudia o treballa en pràctiques no remunerades (22,6%). També hi ha un 5% de persones que es troben en altres situacions d'inactivitat, bé sigui perquè estan en edat no activa laboralment, per raons de malaltia o d'incapacitat, o perquè es dediquen a tasques no remunerades de la llar i de cura.

Taula 7. Situació d'activitat de les persones enquestades

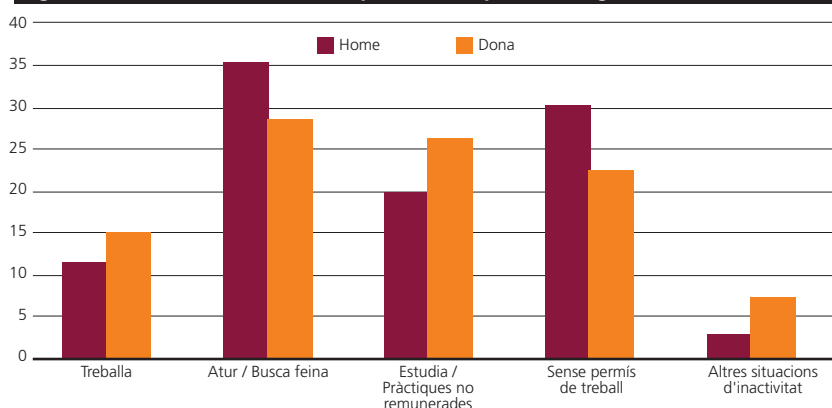
Situació d'activitat	Freqüència	%
Treballa	39	12,96
Atur / Busca feina	97	32,23
Estudia / Treballa en pràctiques no remunerades	68	22,59
No té permís de treball	80	26,58
Altres situacions d'inactivitat	15	4,98
NS/NC	2	0,66
Total	301	100

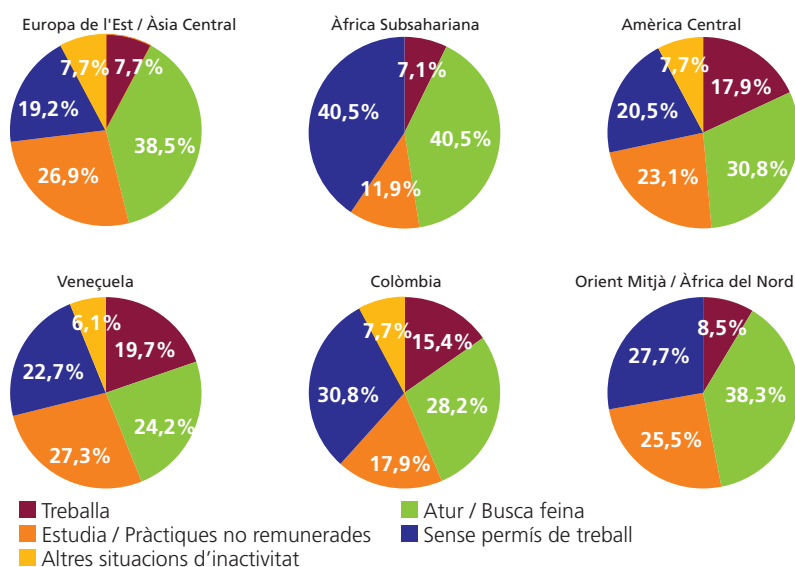
Un fet interessant que detectem a partir de les dades obtingudes és que no s'observen diferències significatives en la situació d'activitat de la població enquestada segons el seu nivell d'estudis. Això podria explicar-se pel fet que moltes de les persones sol·licitants de protecció internacional que accedeixen al mercat laboral s'incorporen a ocupacions de baixa qualificació i altament precàries i insegures. En el cas de la mostra que ens ocupa, de fet, només el 15% de les persones que treballen tenen un contracte de duració indefinida, mentre que el 60% tenen contractes temporals o són autònoms, i fins al 25% treballen sense contracte. A més, el 45% treballen 20 hores setmanals o menys. Pel que fa al tipus d'ocupació, la major part de les persones que treballen ho fan en activitats del sector terciari (sobretot en el comerç, l'hostaleria i els serveis personals) i, en menor mesura, del sector secundari (en ocupacions relacionades amb la indústria i la construcció).

Moltes de les persones que accedeixen al mercat laboral s'incorporen a ocupacions de baixa qualificació i altament insegures.

Figura 7. Situació d'activitat de la població enquestada segons el sexe

Figura 8. Situació d'activitat de la població enquestada segons la regió d'origen

Si ens fixem en el sexe de les persones enquestades, tampoc no s'observen diferències significatives en la situació d'activitat, amb nivells d'ocupació de l'11,5% per als homes i del 15% per a les dones. On sí que s'observen

diferències destacables en la situació d'activitat, malgrat que no arriben a ser estadísticament significatives, és en la regió d'origen: la població provinent de l'Amèrica Central i del Sud presenta uns nivells d'ocupació de vora el 18%, mentre que per als provinents de l'Orient Mitjà i el l'Àfrica del Nord aquest percentatge baixa al 8,5%, per als de l'Europa de l'Est i l'Àsia Central, al 7,7%, i per als de l'Àfrica Subsahariana, al 7,1%.

La centralitat de la situació laboral per a les persones sol·licitants d'asil i els elevats graus de precarietat laboral que pateixen es fa evident també a través de les entrevistes qualitatives dutes a terme. A tall d'exemple dos dels sol·licitants entrevistats relaten:

«La qüestió és que a Europa, si estàs treballant, la resta de coses es van posant a lloc. Perquè la poca ajuda econòmica que m'estan donant ara [Segona fase] hi haurà un moment que me la deixaran de donar. La feina és el pilar que sustenta tota la resta. Jo no sabia totes aquestes coses abans de venir!»

Home de Sierra Leone de 20 anys [fragment traduït de l'anglès].
Entrevistat a les Franqueses del Vallès el 25 de setembre de 2019.

«Yo, en Colombia, estaba trabajando en empresas muy grandes como técnico. Y acá he trabajado en pintura, de manitas –cómo lo llaman acá–, ayudando a reformar pisos y cosas así. Ahora que tengo el permiso de trabajo esperamos [que encuentre algo], pero lo veo complicado porque está muy competitivo, porque hay muchas personas en situación de desempleo tanto para nosotros que somos de fuera como para la gente de acá. Que hay, sí hay, lo que pasa que más para cosas pequeñas, por media jornada... Afortunadamente de momento está la ayuda, pero la ayuda ya termina y toca tener algo más estable.»

Home de Colòmbia de 36 anys amb un fill menor.
Entrevistat a Barcelona el 26 de setembre de 2019.

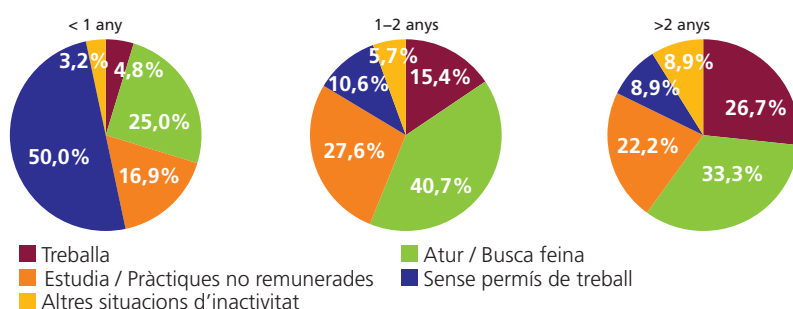
D'altra banda, també trobem importants diferències, i aquest cop estadísticament significatives, en la situació d'activitat segons el temps que fa que les persones enquestades van arribar a Espanya i segons la fase del SAI en què es troben. Així, tal com observem a la figura 9, a mesura que passa el temps i avancen les fases, trobem un augment important de la població ocupada, que passa del 4,8% en les persones que han arribat fa menys d'un any, a un 15,4% en les que ho van fer entre un i dos anys enrere, i a un 26,7% entre les que porten més de dos anys a Espanya. Això s'explica, en part, pel descens del percentatge de persones que no disposen de permís de treball, que passa d'un 50%, entre els que porten menys d'un any a Espanya, a un 9%, entre els que porten més de dos anys. Això no obstant, els nivells de població aturada es mantenen molt elevats fins i tot entre la població que porta més de dos anys al país (un 33,3% dels casos).

De manera similar, a la figura 10 veiem com els nivells d'ocupació augmenten a mesura que passen les fases del SAI, tot i que es troben a un nivell alarmantment baix (9,2%) entre les persones que ja es troben a Segona fase i han d'haver trobat un habitatge fora dels centres o pisos

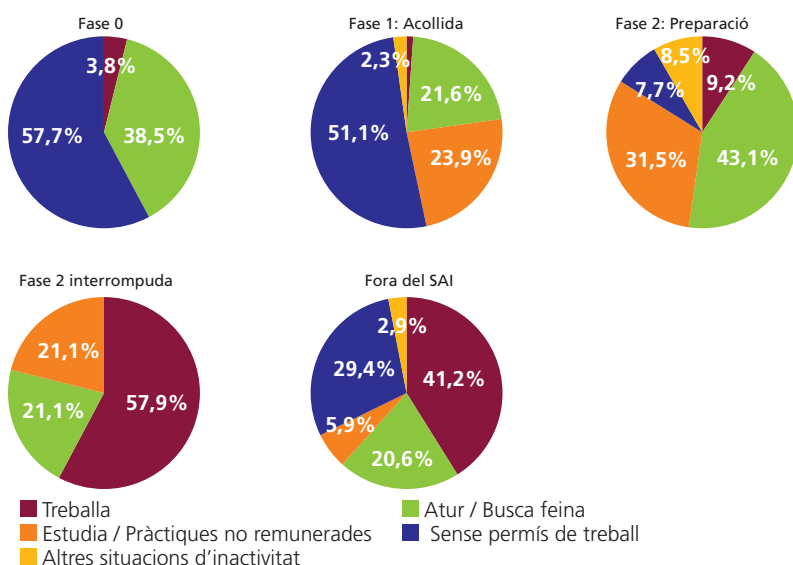
d'acollida proveïts de manera directa per les entitats socials del sistema. De fet, en aquesta Segona fase encara hi ha fins a un 7,7% de persones que no disposen de permís de treball, cosa que indica certs desajustaments entre la part social del sistema d'acollida i el procés legal de la sol·licitud de protecció internacional (recordem que el permís de treball hauria d'arribar passats sis mesos després de l'admissió a tràmit de la sol·licitud, i que el pas a la Segona fase es fa al cap de sis-nou mesos d'haver entrat al SAI). D'altra banda, com cal esperar, els nivells d'ocupació més alts (57,9%) els trobem entre les persones que han interromput la Segona fase del sistema, malgrat que també hi ha un 21,1% de població aturada en aquest grup.

En un context d'alta precarietat econòmica i legal, el suport i l'ajuda mútua entre familiars, amb altres persones migrades i refugiades i amb la comunitat d'acollida, esdevenen, sovint, una font de protecció material, a més de proporcionar suport emocional i de contribuir a mitigar situacions d'exclusió social.

Figura 9. Situació d'activitat segons el temps que fa des de l'arribada a Espanya

Figura 10. Situació d'activitat segons la fase del Sistema d'Acollida i Integració

Xarxa social i participació associativa

Les xarxes socials i relacionals poden tenir una gran importància per als processos d'integració social, laboral i residencial dels sol·licitants d'asil, no només a l'arribada sinó també quan entren a la Segona fase del SAI i quan en surten. Així, en un context d'alta precarietat econòmica i legal, el suport i l'ajuda mútua entre familiars, amb altres persones migrades i refugiades i amb la comunitat d'acollida, esdevenen, sovint, una font

de protecció material, a més de proporcionar suport emocional i de contribuir a mitigar situacions d'exclusió social. En aquest sentit, les persones enquestades destaquen, en múltiples ocasions, fins a quin punt són crucials aquestes xarxes de suport, incloent-hi tant els vincles previs a la seva arribada a Espanya com els que han anat construint progressivament des d'aleshores:

«Hace un año que juego al futbol. Cuando llegué, lo primero que hice fue preguntar si tenían algún equipo de futbol aquí cerca, y me recomendaron el equipo donde estoy. Si no hubiera sido por esto yo aquí me hubiese matado yo solo, porque el futbol es como una vida para mí y tengo a mis compañeros con más confianza. Nos llevamos muy bien y quedamos de vez en cuando para hacer algo. Por eso no me quiero mover de esta zona.»

Home de Colòmbia de 23 anys.
Entrevistat a Granollers el 2 d'octubre de 2019.

«Yo llegué en mayo, y entré en el programa en diciembre. De mayo a diciembre estuve donde mi prima, donde un amigo, donde otro amigo..., ya tú sabes. Una de las fortalezas que hemos tenido los venezolanos que nos hemos venido es que hemos ido trabajando en equipo y los que han ido llegando han ido ayudando a los que iban llegando. Mi prima ha ayudado mucho, y si necesitas empadronarte te empadrona en su casa. No a todo el mundo, pero sí a los más cercanos.»

Dona de Veneçuela de 46 anys.
Entrevistada a Barcelona el 30 de setembre de 2019.

«Aquí no teníamos amigos, no conocíamos a nadie. Algún día estábamos en el hotel y otros días estuvimos en la calle. Estaba lloviendo, me acuerdo porque mi hija se estaba mojando y por culpa de eso ahora hace un año que le duelen las piernas; tiene mal el nervio ciático por la lluvia y el frío. Luego nos encontramos con una persona Georgiana en la calle, y le sorprendió que yo estuviese en la calle. Él nos ayudó. Después yo conocí a muchas personas georgianas aquí, y ellos dijeron que no me preocupase, que ellos me iban a ayudar con contratos como aval.»

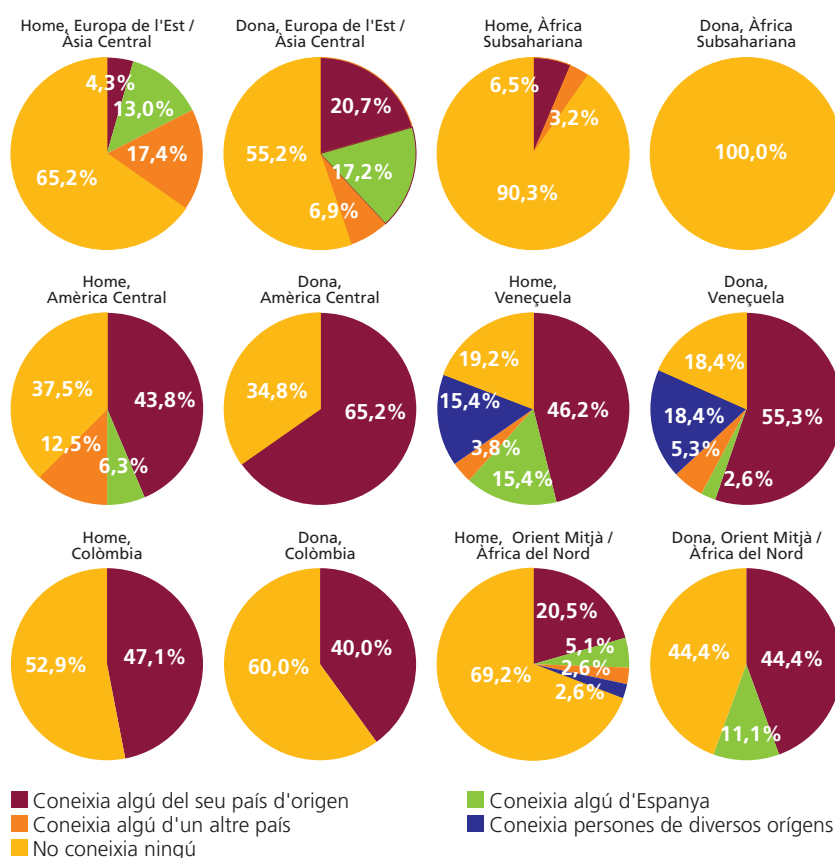
Dona de Geòrgia de 51 anys amb dos fills menors.
Entrevistada a Barcelona el 28 d'octubre de 2019.

Si ens fixem en les persones enquestades en el marc del projecte, una estreta majoria (el 52,8%) no coneixia ningú que visqués a Espanya abans de la seva arribada, contra el 45,5% que afirma que sí. Aquests últims els podem desglossar entre els que hi coneixien persones del seu propi país d'origen (31,6%), els que coneixien algú d'Espanya (5,7%), els que hi coneixien algú que visqués a Espanya però fos d'un país tercer (4,3%) i els qui hi coneixien persones de diversos orígens (4%).

Taula 8. Xarxa social de les persones enquestades abans de la seva arribada a Espanya

	Freqüència	%
Coneixia algú a Espanya abans de l'arribada		
No coneixia ningú	159	52,82
Sí, algú del seu país d'origen	95	31,56
Sí, algú d'Espanya	17	5,65
Sí, algú d'un altre país que vivia a Espanya	13	4,32
Sí, persones de diversos orígens	12	3,99
NS/NC	5	1,66
Total	301	100

Figura 11. Xarxa social prèvia a l'arribada segons el sexe i la regió d'origen

Així mateix, observem diferències significatives en l'existència de xarxes socials prèvies tant per sexe com per regió d'origen. D'una banda, és més habitual entre les dones que no pas entre els homes de conèixer algú a Espanya abans de venir (55% de les dones respecte el 39,6% dels homes). A més, tot i que en tots dos grups el més comú és que només coneguessin persones del seu propi país d'origen, hi ha proporcionalment més homes que dones que coneixien o bé algú d'Espanya o bé algú d'un país tercer que vivia a Espanya. D'altra banda, les diferències per regió d'origen són també considerables: les persones provinents de Veneçuela són les que més freqüentment tenien coneixences a Espanya abans de la seva arribada (81,3%), seguides de les que provenen de països de l'Amèrica

Un possible punt de partida per al desenvolupament de relacions socials pot ser la participació en grups i associacions, que poden esdevenir espais formals o informals de trobada i suport mutu.

Entre les persones enquestades, un 44,2% diu que participa en algun tipus de grup o associació, percentatge que està força per sobre de la mitjana de Catalunya (36,6%) i Espanya (26,6%).

Central (64,1%) i de Colòmbia (43,2%). A l'extrem oposat hi trobem les persones originàries de països subsaharians, entre les quals només el 7,1% tenien xarxa prèvia. Finalment, si combinem ambdós factors – sexe i regió d'origen–, les diferències per sexe en algunes regions es fan encara més destacables (vegeu la figura 11). El cas més clar és el de les persones provinents de països de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord, on el 55,5% de les dones tenien xarxa relacional prèvia a Espanya, enfront del 30,8% dels homes.

A més de l'existència de xarxes socials prèvies a l'arribada a Espanya, un altre factor rellevant en la integració sociocultural de les persones sol·licitants d'asil és la construcció de vincles relacionals i comunitaris *a posteriori*. D'aquesta manera, un possible punt de partida per al desenvolupament de relacions socials pot ser la participació en grups i associacions, que poden esdevenir espais formals o informals de trobada i suport mutu. Entre les persones enquestades, un 44,2% diu que participa en algun tipus de grup o associació, percentatge que està força per sobre de la mitjana de Catalunya (36,6%) i Espanya (26,6%). Si ens centrem únicament en les persones que sí que hi participen, el més habitual és que ho facin en associacions i clubs esportius (33,1%), en entitats i grups religiosos (31,1%) –aquestes últimes mostren percentatges sensiblement superiors als de Catalunya (7%) i Espanya (6,3%)– i en grups educatius i culturals (27,2%). Destaca, per contra, un nivell de participació notablement menor al català i l'espanyol en grups i associacions de caràcter social (11,8%) i polític (2,7%).

Taula 9. Comparació de la participació associativa de la població enquestada amb la mitjana catalana i espanyola

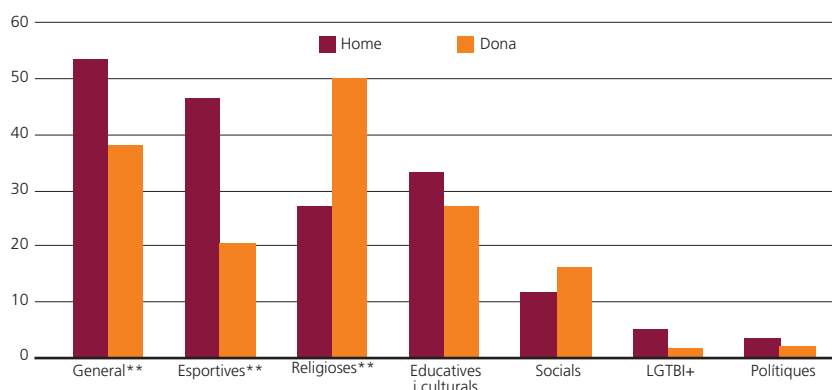
Participació en grups o associacions	Freq.	CASASIL (%)	Catalunya (%)	Espanya (%)
Participa en algun grup o associació	133	44,2	33,6	26,6
Associacions i clubs esportius	50	33,1	26,8	23,7
Entitats i grups religiosos	47	31,1	7,0	6,3
Grups educatius i culturals	41	27,2	20,7	19,0
Grups i associacions de caràcter social	18	11,8	25,2	25,4
Entitats i grups del col·lectiu LGTBI+	6	3,6	-	-
Grups de caràcter polític ⁶	4	2,7	13,2	9,8

Font: Dades per a Catalunya i Espanya extretes del CIS – Estudio 3253 del desembre del 2019

Si ens fixem en les diferències en la participació, segons el sexe de les persones enquestades, cal destacar que els homes tenen uns nivells de participació associativa significativament més elevats que les dones a nivell agregat (50,3% dels homes participen, contra un 36,1% de les dones). Més enllà d'això, els homes també mostren nivells significativament superiors de participació en associacions i clubs esportius, però són les dones les que participen més en entitats i grups religiosos.

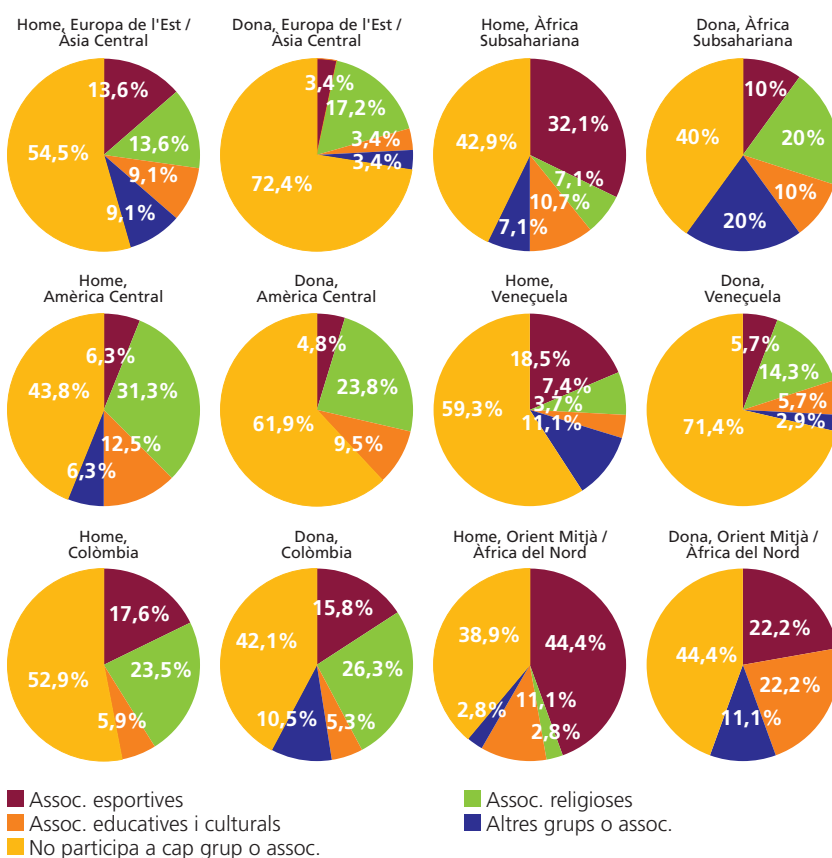
6. L'enquesta CASASIL pregunta de manera genèrica per la participació en qualsevol grup de caràcter polític, mentre que l'Estudio 3253 del CIS se centra únicament en l'activitat en partits polítics.

Figura 12. Participació associativa segons el sexe

**Diferències significatives al 0,01

Figura 13. Participació associativa segons el sexe i la regió d'origen

Per regió d'origen, també trobem diferències interessants i estadística-ment significatives. Així, les persones que mostren nivells de participació associativa més elevats són les provinents de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord (60%), i de l'Àfrica Subsahariana (59%), seguides de les persones de Colòmbia (52,8%) i dels països de l'Amèrica Central (46%). Les que mostren percentatges de participació més baixos, per contra, són les d'Europa de l'Est i l'Àsia Central (35,3%) i les veneçolanes (33,9%). També varia significativament el tipus d'associacions. Mentre que les persones

de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord i de l'Àfrica Subsahariana tenen una alta participació en associacions i clubs esportius, les de l'Amèrica Central i Colòmbia participen més habitualment en entitats i grups religiosos. Algunes d'aquestes diferències s'expliquen per la interacció entre el sexe i la regió d'origen (vegeu la figura 13). En aquest sentit, l'alta participació en associacions i clubs esportius de la població provinent de l'Orient Mitjà i l'Àfrica del Nord i de l'Àfrica Subsahariana es produeix, sobretot, entre els homes (que, a més, són més nombrosos a la mostra que les dones d'aquests orígens, com hem vist anteriorment). En canvi, la participació en entitats i grups religiosos de les persones de l'Amèrica Central i Colòmbia es produeix tant en el cas de les dones com en el dels homes.